לח: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

כל מצוה שנצטוו ישראל. להגהיגה קודם שיכנסו לארץ דהייגו חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ: **חוץ מהשמטת כספים.** ולקמיה פריך הא נמי נצטוו עליה קודם לכן דהא חובת הגוף היא ומאי חוץ: **לא נצרכא אלא לדתניא.** דלא נצטוו עליה קודם לכן: **בזמן שאין אתה משמט קרקע.** כגון במדבר ולאחר שנכנסו: **ואימא במקום כו'.** ולמעטוי חובה לארץ אף בזמן (ח)האדץ: **אסור מן הסורה כל"מ.** קסבר מושב כל מקום שאתה יושבים משמע(ט): **הלכתא מדינה.** הגהיגוהו הם עליהם בחובה לארץ: **דיינו דאני לן.** חמור ספק עולה מספק כלאים. ספק עולה ספק עברו עליה שלא שנים אי נמי פרדס שיש בו נטיעות עולה ואחר נטיעות ולקט עובד כוכבים מן הפירות ואין ידוע מהיכן: **בסוריא.** היא ארם לוכה שבכם דוד וסנפה עם ארץ ישראל וקסבר כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש(י) הלכך פפיקו מותר. ולקמן (דף לט.) פרכינן ואי הלכה למשה מסיני היא בחוצה לארץ היאך מיקל בספיקה ומסיגין אימא כך נאמרה הלכה בספיקה מותר בחוצה לארץ ודאה אסור: **ובחוצה לארץ.** דרמיק עפי ולא מיתליף: **יורד.** ישראל ולוקח מן העובד כוכבים הלוקח מפרדס שיש בו נטיעות ילדות וחקנות וישראל יודע שהוא נכנס שם ולוקח לכתחלה: **ונלבד שלא ירעו.** ישראל כשהוא לוקח מן (כ)הערלה והא (ג)דתניא לעיל בסוריא מותר כשנלקח כבר אבל לכתחלה אינו אומר לו לך רד ולקוט: **כרם הנטוע ירק.** שזרע ירק בין הגפנים(ד) דה"ל כלאי הכרם: **וירק נמכר חולה לו.** ויש לחוש שמא מירק שגדל בכרם הוא וה"ל ספק כלאים: **יורד.** עובד כוכבים ולוקט מן הכלאים ממש ומוכר לחבר: **ונלבד שלא יקוט.** החבר עצמו ביד. ואם אינה דערלה בחוצה לארץ דברי סופרים ולא הלכה למשה(ה) מאי שנא לאחמיר בספק ערלה מספק כלאים:

ניתני

(ח)כל מצוה שנצטוו ישראל קודם כניסתן לארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ לאחר כניסתן לארץ אינה נוהגת אלא בארץ חוץ מן [א]השמטת כספים ושילוח עבדים שאע"פ שנצטוו עליהם לאחר כניסתן לארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ השמטת כספים חובת הגוף היא לא נצרכא אלא (ב)לדתניא (ג)דתניא רבי אומר [ו]זה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים [ב]בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים בזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים ואימא במקום שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובמקום שאין אתה משמט קרקע אין אתה משמט כספים ת"ל כי קרא שמיטה לה' מכל מקום: שילוח עבדים חובת הגוף היא סד"א הואיל וכתיב [ד]וקראתם דרור בארץ בארץ אין בחוצה לארץ לא תלמוד לומר יובל היא מכל מקום אם כן מה תלמוד לומר בארץ (ד)[ה]בזמן שהדרור נוהג בארץ נוהג בחוצה לארץ אין דרור נוהג בארץ אינו נוהג בחוצה לארץ (ה)תנן התם [ז]החדש אסור מן התורה בכל מקום [ח]ערלה הלכה [ט]והכלאים מדברי סופרים מאי הלכה אמר רב יהודה אמר שמואל (ו)הלכתא מדינה עולא אמר רבי יוחנן [י]הלכה למשה מסיני א"ל עולא לרב יהודה בשלמא לדידי דאמינא הלכה למשה מסיני היינו דשני לן בין ספק ערלה לספק כלאים (ז)דתנן [יא]ספק ערלה בארץ אסור בסוריא מותר בחוצה לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט ואילו גבי כלאים (ח)תנן [יב]כרם הנטוע ירק וירק [יג]נמכר חוצה לו בארץ אסור בסוריא מותר בחוצה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד אלא לדידך ניתני

לאיסורו איסור עולם ואין היתר לאיסורו בעודו טבל ותרומה וי"ל דאיכא למיפרך מה לחדש שכן אינו בשאלה תאמר בהני שהן בשאלה פי' שיכולין לשאול לחכם כדי לחזור מהפרשת תרומה ומעשר שהפרישו(ד) וטבל אע"ג שאינו בשאלה לעולם הוי טבל עד שתקנו מ"מ כיון דאיסורו אינו אלא מחמת תרומה ומעשר לא תמיהי מינייהו(ה) עוד י"ל דאיכא למיפרך דלא דמי לחדש שהרי איסורו בא מאליו ולא ע"י מעשה אדם אבל טבל ותרומה איסורן בא ע"י מירוח(ו) שהוא מעשה אדם ושמא יש לדמות החדש נמי בא ע"י אדם דהיינו המרישה והזריעה:

השמטת כספים חובת הגוף היא. פי' בקונטרס ולמה אתה אומר שהיא מצוה שנצטוו עליה אחר כניסתן לארץ כיון דחובת הגוף (ז) נצטוו עליה אף במדבר ומשני בזמן שאי אתה משמט קרקע כגון במדבר (ח)דליכא מרישה וזריעה אי אתה וכו' ופריך ואימא במקום שאתה משמט דלומר אף בזמן שנית המקדש קייס לא תנהג השמטת כספים אלא בארץ ומשני הכא רגייה קרא ת"ל כי קרא שמיטה דמשמע מ"מ וקשה דא"כ לא היה לו לומר מ"ל כי קרא שמיטה כיון (ט)דהתירון של קושיא הוא אלא הוה ליה למימר (י)(אלא) אמר קרא כי קרא שמיטה ועוד קשה דהיאך עולה לפרס לעיל שתהוא שמיטת כספים במדבר והלא דין שמיטות אינו אלא לאחר ירושה וישיבה כדאמרינן בסוף פירקין (לקמן דף מ.) גדול תלמוד תורה שקדם לשמיטה ס"א שנה ונראה לי השמטת כספים חובת הגוף הוא וא"כ פשיטא דנוהג אפילו בחולה לארץ ומאי אתא ר"א בר' שמעון (יא)שמועינן ומשני לא צריכא לכדרבי אלעזר משום הקישא דמקשי כספים לקרקעות אילטריך למימר וגרסי' מהו דתימא במקום שאתה משמט קרקע דהייגו בארץ ישראל שהרי חובת קרקע היא אתה משמט כספים ובמקום שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים וכיון דאין שמיטת קרקע בחולה לארץ השמטת כספים לא תנהוג בחולה לארץ תלמוד לומר כי קרא שמיטה מ"מ וממקרא זה מפיק ליה ר"א בר"ש דנוהג אף בא"ל וגפי גירסא זו ואימא במקום שאתה משמט כו' הוא פיוס התירון ולא כמו לפירוש הקונטרס ואית ספרים דגרסי נמי(ב) במקום כו' וכן בסמוך דפריך שלוח עבדים חובת הגוף היא כו' כדפרישית גבי השמטת כספים צריך לפרס גבי שילוח עבדים ולא ניחא לפרס כמו שפירש בקונטרס בהשמטת כספים ורש"י פירש בפרק השולח (גיטין דף לו.(ג)) גבי הא דאמר תנאי בשביעית בזמן הזה דלא משמט מדאורייתא ורבי היא דתנא רבי אומר זה דבר השמיטה שמוט כו' דקרקע אינה נשמטת מחריסה וחריעה אלא דוקא בזמן הבית מהאי קרא גופיה ופירש אחד שמיטת קרקע דחריסה וחריעה ואחד שמיטת כספים דהשמטת מלוה אידי ואידי(ד) שביעית כשאין היובל נוהג שמיטתן לא היו נוהגין כדדרים בירושלמי(ה) זה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת שביעית בזמן שיובל נוהג שביעית נוהג אין היובל נוהג כו' ובזמן הזה אין היובל נוהג דגבי יובל כתיב(ו) בארץ לכל יושביה בזמן שכל יושביה עליה יובל נוהג כו'(ז) ובזמן הזה אין יושביה עליה והואיל ויובל אינו נוהג שביעית נמי אינה נוהגת וקשה מה שפירש דשמיטת קרקע היינו מחריסה וחריעה בשביעית והולרך להגיה רש"י ההיא דרשה דירושלמי דא"כ היה לו לאגיי להגיה אותה כיון שהיא עיקר דמשם מוכיח דשמיטה התם(ח) ושמיטת קרקע קרי יובל שמחרת לנעליה ביובל מה שאין כן בשביעית ושמיטת כספים קרי שביעית שאין השמטת כספים ביובל כדרשינן בספרי בפרשת ראה וזה דבר השמיטה שמיטה משמטת כספים ולא יובל וה"פ בזמן שאתה משמט קרקע ביובל שהיא מחרת לנעליה[ט] אתה משמט כספים היינו שביעית שבכספים נוהגים וה"ה דמיירי בשמיטת מרישה וחריעה(ט) דשמיטת שביעית לגמרי ילפינן לה משמיטת יובל והא דנקט שמיטת כספים משום דנקט קרקע לפי שהיה רולה להזכיר מה היא שמיטת יובל נקט נמי שמיטת כספים דדמיא להו שמיטת יובל שביובל חוזרות השדות מלוקח למוכר[ז] ושמיטת כספים כמו כן מופקעים ממלוה עליה[ח] אי נמי משום דבשביעית נוהגת שמיטת כספים מה שאין כן ביובל ומשום הכי נקט לה: **הערלה** הלכה **והכלאים מדברי סופרים.** וא"ת אמאי לא ילפינן כלאים מקל וחומר(ט) דשמדה דנוהג אף בא"ל דאורייתא ומה שאין איסורו איסור עולם כו' וי"ל דקסבר האי תנא דכתיב גבי כלאים שדך(י) למעוטי זרעים שבא"ל דלאמר לקמן (דף לט.) ואין לומר דערלה מיהא נייתי בקל וחומר דחדש דאיכא למימר כלאים יוכיחו: תני

מסורת הש"ם

א) תוספתא דקידושין פ"ה ה"י, ב) [כדפירש"י לכתרבי דתמעיל ומיר., ג) ר"ה בתוס' וריטב"א, בכתה"י לכתרבי רבי אומר וכו'. ומעמיר כרש"ל], ג) מ"ק כ: ניטין ט., ד) ר"ה ט., ה) ערלה פ"ג מ"ט, ו) [ל"ל הלכות. (ויעב"ן)], ז) ערלה שם בכרסת לו., ח) ערלה שם ותוספתא שם ערלה, ט) [לעיל לו ע"א], י) [ניטין מז ע"א], כ) [מהרש נמו ע"א], ל) [ר"ה בלכה תרישה וחריעה' ליתא בכה"י ועיין רש"ש], מ) [כדפיר"ר: דתיריץ], נ) רש"א מ"ז, ס) [ותוספ נמי. רש"א], ע) [שם ד"ה בזמן], פ) [אלי"ל בכתיעת וכאלין], צ) [דניטין פ"ד ה"ג], ק) [ויקרא כה. יז], ר) [ערכין לב ע"ב], ש) [אלי"ל ובשמיעת. וכן בכמוקן], ת) [מו"ק ג ע"ב], א) [כתוס' מוק: מחדש], ב) [ויקרא יט. יט].

תורה אור השלם

1. זה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגשׂ את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה׳:
דברים טו ב

2. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשובו: ויקרא כה י

גליון הש"ם

גמ' בסבר חוצה לו בארץ אסור. עי' תיקוני הרמב"ן ב"ב כד ע"א ד"ה אבל עיינני:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואימא וכו' מזמן הבית הש"ד: (ב) ר"ה ונלבד וכו' לוקט מן הערלה. נ"ב כלומר ממה שהוא פפק ערלה: (ג) בא"ד והא דתנן לעיל: (ד) ר"ה כרם וכו' כין הגפנים. נ"ב כלומר ופפק הוא אם מרשו לאיסור וה"ל כלאי הכרם: (ה) ר"ה ונלבד וכו' למשה מסיני מאי: (ו) תוס' ד"ה השמטת וכו' הגוף היא נצטוו:

מוסף רש"י

וזה דבר השמיטה שמוט. כתיב בהשמטת כספים, אמאי כתיב תרי זימני שמיטה שמוט (מו"ק ב.). בזמן שאי אתה משמט קרקע. כגון עכשיו שכולה קדושת הארץ, אי אתה משמט כספים. ואף על פי שהשמטת כספים חובת הגוף היא ושיבה תליה בארץ, לפיכך בהיקישא דלא נהגא (ניסין כז.). בסוריא. ארם נוהה שבכם דוד וכוסיפה על גבול ארץ ישראל (ברכות לא.). ארם נוגה ומסוכה לארץ ישראל וכיבשה דוד ומיגיה לארץ ישראל שלא על פי הדיבור ובלא שיבה ריבוי ולא קרי ליה כיבוש יחיד (מ"ז ב.). בחוצה לארץ. הלוקח מן המחנה על הערלה ויודע הוא שיש בפרדסו זקנות ונטיעות, יורד ולוקח. היאמר אף על פי שספק הוא אם יגיע מן הנטיעות, ובלבד שלא יראנו. המבר בסהוא ליקטו מן הנטיעות (ברכות לא.).

מוסף תוספות

א. וכיון דהרומות ומעשרות לא נהיגי אין כאן איסור טבל שאינו בא אלא מכחן. תוס' הרא"ש. ב. וראיה פני הבית. שלט"ל: וביכורים בקריאת שם. תוס' הרא"ש. ג. דהיינו בזמן שבית המקדש קיים וכל יושביה עליה כדכתיב ביובל לכל יושביה. ריטב"א. ד. ונפקא זכות הלוקח. שם. ה. נפקא המלוה מנכסי הלוה תחתר שעבודו ללוה. שם.

תוס' ר"י הזקן

הגן התם. בערלה פ"ג (מ"ט). החדש אסור. לאוכלי בכל מקום עד עבור זמן הקרבת העומר דהיינו ט"ז בניסן כראיתא במנחות פרק ר' ישמעאל (מח. אן). הלכות מדינה. מה שנהגו בני המדינה. סוריא. ארם צובא, וכבשה דוד, וכבוש יתיר לאו שמיה כבוש. ומתוך שהיא סמוכה לארץ ישראל מחמירים בה טפי מחו"ל. יורד. בתוך הכרם ולוקח מן העובד כוכבים מאותן שכבר נלקטו שספק הוא וספקא בחו"ל מותר כדלקמן. ומיירי שהכרם ודאי ערלה, ומשום הכי בעינן שלא יראנו לוקט. ופי' ספק ערלה דרישא דמתניתין, כגון שיש לעובד כוכבים כרם של ערלה ומוכר חוצה לה פירות ולא ידוע אי משל כרם של ערלה הם או ממקום אחר באו דומיא דכרם נטוע ירק. יורד לוקט. יורד הישראל בכרם ולוקט העובד כוכבים מן הכלאים בידיו ובלבד שלא יטול הישראל בידיו. מסתברא דקסבר דא דתנן ערלה וכלאי הכרם אסורים דוקא בשל ישראל כדפרישנא, ומשום הכי לא יקלוט ביד, והכי מסתברא, דאלת"ה מאי דעתיה הא ערלה והכלאים אסורים אפילו משל עובד כוכבים אף ע"פ שלא ילקוט ביד אסורים. ומסתברא דרבי יוחנן פליג עליה דמר בריה דרבינא בערלה דקסבר דוראי אסור ואפיקא מותר. ובכלאים נמי לאו הלכתא כותיה אלא בתרוייהו תנן יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט, והכי תני בירושלמי [ערלה פ"ג ה"ז].

עין משפט נר מצוה

תה א ב מיי' פ"ט מהל' שמיטה ויובל הלכה ב סמג עשין קמט:
תו ג מיי' פ"י שם הלכה ה:
תז ד מיי' פ"י מהלכות מלכים הל' ג סמג לאוין קמב טוש"ע י"ד סימן רלג סעיף כ:
תח ה מיי' שם הלכה י סמג לאוין קמד טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ה:
תט ו מיי' שם הלכה ח סמג לאוין קמה טוש"ע שם סימן רלו סעיף סט:
תי ז מיי' שם הלכה י סמג לאוין קמד טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ה:
תיא ח מיי' שם הלכי יא טוש"ע שם סעיף ט י:
תיב ט מיי' שם הלכה (אלף) יב ופ"ח מהל' מלכים הלכה יד טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף סט:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com